

Koronakriisi on hyvinvointitaloudellinen koe

TUUKKA TAMMI

Koronaepidemian vuoksi asetetun poikkeustilan ensisijainen tavoite on suojata riskiryhmiä ja taata terveydenhuollon toimintakyky. Poikkeustilalla on kuitenkin sekä välittömiä että kauaskantoisia seurauksia lähes kaikille yhteiskunnan osaluille. Koronakriisi on niin kutsuttu yhteiskunnallinen koe, merkittävä väliaikainen muutos yhteiskunnan olosuhteissa, säännöissä ja toimintatavoissa.

Kun yhteiskunta – ja luonto – tällä tapaa järjestää kokeen, tutkijoiden kannattaa olla valppaina: oikeasti tapahtuva muutos on hurjan paljon todistusvoimaisempi kuin keinotekoinen kokeilu tai simulaatio. Tutkijat ovatkin eri foorumeilla ryhtyneet hahmottelemaan tutkimusasetelmia poikkeustilan moninaisten vaikutuksen analysoimiseksi.

Sixten Korkman kirjoitti *Helsingin Sanomissa* (24.3.), että koronakriisi on talouspoliittinen koe. Tämän lisäksi koronakriisi on ennen näkemätön hyvinvointipoliittinen koe. Kun nämä kaksi koetta yhdistetään, koeasetelma on hyvinvointitaloudellinen. Kokeen pääkysymys on: mitkä ovat koronarajoitusten hyvinvointikustannukset ja -vaikutukset.

Hyvinvointitalous-käsite nostettiin isosti esiin viime vuoden jälkipuoliskolla Suomen EU-puheenjohtajakauden kärkenä. Johtoajatus on, että ihmisten hyvinvointi on edellytys sekä talouskasvulle että yhteiskunnan ja talouden vakaudelle. Taloudelliset panostukset myös lisäävät mahdollisuuksia kohentaa ihmisten hyvinvointia. Koronakriisin tuloksena asetetun poikkeustilan erilaisine tukitoimineen voi nähdä julkisen vallan panostuksena väestön hyvinvointiin: näin tehtiin, koska hyvinvointitaloudellisen panos-tuotossuhteen (tai hyöty-haittasuhteen) ajateltiin olevan kannattava.

Poikkeustilan vaikutukset pitää tulevilla tutkimuksissa pilkkoa osavaikutuksiksi. Näin meille piirtyy pikku hiljaa kuva, jonka yksityiskohtia tarkastelemalla voimme oppia, missä onnistuimme ja missä emme.

*

Yhteiskunnat muuttuvat kaikkein vauhdikkaimmin kriisien kautta. Silloin kun on pakko toimia nopeasti. Vakaina aikoina politiikan ja käytäntöjen justeeria on hitaampaa.

Pakon sanelema muutos ei kuitenkaan ole aina vain kielteistä, vaan se voi myös kiihdyttää toivottavaa kehitystä. Jo koronakriisin alkuvaiheessa on pohdittu muun muassa sitä, kuinka kriisi voi auttaa meitä kokeilemaan toimintatapoja, joita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi vääjäämättä tarvitaan; myös digitaaliset palvelut ottanevat poikkeustilan myötä sen kuuluisan loikan; on myös puhuttu jopa yhteiskunnallisen mentaliteetin muutoksesta, kollektivismin paluusta ja ääri-individualistisen aikakauden lopusta.

Yhteinen uhka voi yhdistää ihmisiä uudella tavalla ja siirtää näkökulmaa erojen sijaan enemmän siihen, mikä meille on yhdessä arvokasta ja tavoiteltavaa.